

KUNST IN ZICHT

STICHTING KUNST IN ZICHT

*INFORMATIECENTRUM
BEELDENDE KUNST
EN ARCHEOLOGIE*

KURSUSPROGRAMMA 1987-1988

INHOUD

Wat doet Kunst in zicht?/Informatie over de cursussen/Plaats	blz. 2	blz. 3	blz.
Inschrijving/Kursusvoorwaarden/Kortingen			4
Donateurs/Lezingen/Nadere informatie			
Kursusoverzicht:			
nr. 1 - 17e eeuwse Nederlandse schilderkunst			blz. 6
nr. 2 - Geschiedenis van de stad Groningen			blz. 7
nr. 3 - Het mysterie van de abstracten			blz. 8
nr. 4 - Een Weense golf			blz. 9
nr. 5 - Realisme			blz. 10
nr. 6 - Griekenland			blz. 11
nr. 7 - De Stijl en de stad in vier etappes			blz. 12
nr. 8 - Groningen rond 1900			blz. 13
nr. 9 - Egypte			blz. 14
nr. 10 - Jugendstil in Groningen			blz. 15
nr. 11 - Nederlandse beeldhouwkunst			blz. 16
nr. 12 - Impressionisme			blz. 17
nr. 13 - Casper Struiwig, Gronings beeldsnijder			blz. 18
nr. 14 - Middeleeuwse kruisigings- en opstandingsafbeeldingen			blz. 19
nr. 15 _ Grafische vormgeving na 1917			blz. 20
nr. 16 _ Wonen op terpen			blz. 21
nr. 17 - Vakantiekursus Sicilië			blz. 22
nr. 18 - Vakantiekursus Sardinië			blz. 23
nr. 19 - Vakantiekursus Turkije			blz. 24
nr. 20 _ Vakantiekursus Kreta			blz. 25
Enkele gegevens over de docenten Aanvraagformulier voor informatie			blz. 26
			blz. 27

WAT DOET KUNST IN ZICHT?

De stichting Kunst in zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst en archeologie, om de ontwikkeling van artistieke belangstelling bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert de stichting cursussen waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen.

Uitbreidende informatie over de cursussen is te verkrijgen via Postbus 1181, 9701 BD Groningen of bij Athena's boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 in Groningen.

INFORMATIE OVER DE CURSUSSEN

Alle cursussen worden gegeven door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici en archeologen.

Bij iedere cursus ontvangt de cursist schriftelijke informatie en literatuurverwijzingen. De cursussen worden geïllustreerd met dia's. Een apart onderdeel binnen het programma van Kunst in zicht vormen de vakantiecurcussen. In twee avonden krijgt u veel te horen over populaire vakantiebestemmingen. Naast kunsthistorische informatie worden ook wat praktische toeristische tips gegeven.

PLAATS

De cursussen worden gegeven bij 'Forma Aktua', Nieuwe Ebbingestraat 129 in Groningen.

INSCHRIJVING

Inschrijving voor cursussen kan op twee manieren geschieden * door storting van het verschuldigde kursusgeld onder vermelding van het cursusnummer op postgironr. 4970581 t.n.v. stichting Kunst in zicht, Groningen. Tot uiterlijk 21 dagen voor aanvang van de cursus.

* door aanmelding en betaling bij Athena's boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42, Groningen. Tot uiterlijk 5 dagen voor aanvang van de cursus.

KURSUSVOORWAARDEN

Bij onvoldoende deelname gaat een cursus niet door. Kursisten krijgen hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde kursusgeld wordt uiteraard terugbetaald.

Afzeggen door kursisten kan tot 21 dagen voor aanvang van de cursus. Het reeds betaalde kursusgeld wordt dan terugbetaald onder aftrek van fl. 25,- administratiekosten. In alle andere gevallen wordt geen restitutie verleend.

KORTINGEN

Donateurs (zie p.4), houders van een PAS 65, CJP-ers en studenten ontvangen een korting van 10 % op de vermelde kursusgeldten.

DONATEURS

Wilt u de activiteiten van de stichting Kunst in zicht steunen wordt dan donateur door minimaal fl. 15,- per kursusjaar over te maken op postbanknr. 4970581 t.n.v. stichting Kunst in zicht in Groningen, onder vermelding van 'donateur KIZ'.

Donateurs krijgen een korting van 10 % op het kursusgeld en worden op de hoogte gehouden van de activiteiten van de stichting.

LEZINGEN

De stichting Kunst in zicht doet meer.

Naast cursussen organiseert Kunst in zicht lezingen over de meest uiteenlopende onderwerpen. In ons bestand staan vele namen van specialisten op zeer diverse terreinen. Tegen gunstige voorwaarden komen wij naar u toe om uw vereni- gingsavond een kunsthistorisch of archeologisch tintje te geven.

Eveneens bestaat de mogelijkheid een complete cursus uit ons aanbod 'bij u thuis' te brengen. Dit kan in alle plaatsen in de noordelijke regio.

NADERE INFORMATIE

Voor nadere inlichtingen over alle activiteiten van Kunst in zicht kunt U ons bereiken via Postbus 1181, 9701 BD Groningen. Na ontvangst van uw schrijven nemen wij zo spoedig mogelijk telefonisch of schriftelijk contact met u op.

Wijzigingen in het programma voorbehouden.

PROGRAMMAOVERZICHT KURSUSSEN 1987-1988

kursusnr. 1

17E-EEUWSE NEDERLANDSE SCHILDERKUNST

Data: ma 21,28 sept, 12 okt

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 37,50

Docent: M. Pool

In het Rijksmuseum in Amsterdam wordt deze herfst een grote tentoonstelling gehouden over 17e-eeuwse Nederlandse landschapschilderkunst. In aansluiting hierop wordt in deze cursus de schilderkunst uit de Gouden Eeuw belicht, waarbij niet alleen het landschap behandeld wordt, maar ook het stilleven, het genrestuk en het portret, stuk voor stuk onderwerpen die in die tijd tot grote bloei kwamen.

De voorstelling van een 17e-eeuws schilderij heeft op het eerste gezicht meestal een alledaagse inhoud. Bij nader inzien blijkt zo'n voorstelling echter vaak ook nog een verborgen inhoud te hebben en te vermanen tot matigheid, tot een deugzaam, christelijk leven. Die verborgen betekenis wordt in deze cursus nader besproken. Verder wordt ingegaan op de opdrachtgevers en kopers: de rijke burgerij. In overleg met de cursisten kan een excursie worden georganiseerd naar de tentoonstelling in het Rijksmuseum (kosten nader te bepalen).

kursusnr. 2

GESCHIEDENIS VAN DE STAD GRONINGEN

Data: di 29 sept,6,13 okt

+ excursie zo 18 okt

(10.00 - 13.00 uur)

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

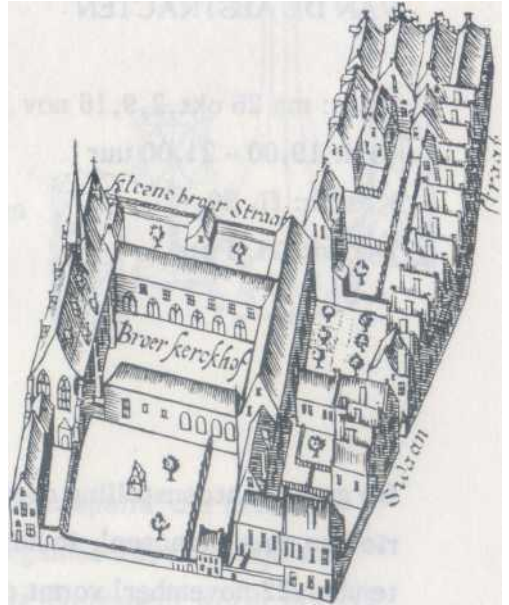
Kosten: fl. 50,-

Docent: F.H. van Glansbeek

'Groningen is een soete dal;

Die daer comen blijvan daer al!'

(oud Gronings gezegde)

Waarom ontleent de stad Groningen vanaf haar eerste begin tot nu toe deze kracht? Wat bewoog en beweegt mensen er heen te gaan en ... er te blijven?

In deze cursus wordt een tipje van de sluier opgelicht. Met behulp van foto's, plattegronden (waaronder de beroemde van Haubois), dia's en door middel van originele teksten en anekdotes zal de geschiedenis van de stad uit de doeken worden gedaan. Kerken, gevels en torens, waar menig stadje onopgemerkt al jarenlang langs loopt, straten en markten zullen gaan leven, zodat ook voor u Groningen een boeiende en misschien een 'volledig nieuwe' stad zal worden.

De cursus wordt besloten met een uitgebreide stadswandeling, waarin stil gestaan wordt bij de vele herinneringen aan het roemrijke verleden.

kursusnr. 3

HET MYSTERIE

VAN DE ABSTRACTEN

Data: ma 26 okt,2,9,16 nov

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docent: H. Puts

De grote tentoonstelling over abstracte kunst, 'Het mysterie van de abstracten', in het Haags Gemeentemuseum (1 sep- tember-22 november) vormt de aanleiding tot deze cursus. Deze tentoonstelling was al op twee plaatsen in Amerika te zien, onder de titel 'The Spiritual in Art', en bestaat uit zo'n 250 schilderijen en tekeningen uit de periode 1890- 1985 en een hondertal historische boeken en documenten.

In de cursus zal het hoe en het waarom van de verschillende abstracte stromingen besproken worden aan de hand van wat er op de kunstwerken te zien is. Met name zal aandacht worden besteed aan de pioniers Malevic en Mondriaan (van beide kunstenaars bevindt zich veel werk in Nederlandse musea), aan het abstracte expressionisme en aan enkele hedendaagse abstracte kunstenaars.

In overleg met de cursisten kan een exkursie worden georganiseerd naar de expositie in Den Haag en eventueel naar de Malevic-kollektie in Amsterdam, waar men de besproken kunstwerken dan kan gaan zien (kosten nader te bepalen).

kursusnr. 4

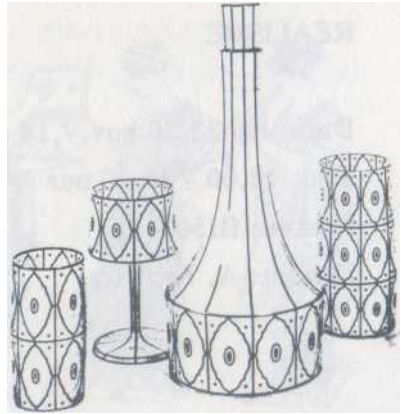
EEN WEENSE GOLF

Data: di 27 okt,3,10,17 nov

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docenten: G. Prechtl, R. Paalman

De groots opgezette manifestatie 'Europalia' die in het najaar van 1987 in België wordt georganiseerd, is gewijd aan Oostenrijk. Naar aanleiding van dit evenement wordt in deze cursus een belangrijke kunsthistorische periode uit de Oostenrijkse kuituur belicht, namelijk het begin van deze eeuw - een bloeiperiode van kunst, kuituur en wetenschap. De verschillende onderwerpen die in de cursus aan de orde komen en die aansluiten bij de diverse tentoonstellingen in Brussel, Charleroi, Gent en Luik zijn:

- * de toegepaste kunst van de 'Wiener Werkstatte'
- * werk van de kunstenaar Gustav Klimt, die vooral bekend is door zijn prachtige Jugendstil-schilderijen
- * werk van de kunstenaars Egon Schiele en van Oscar Kokoschka, die zich door hun expressionistische schilders- wijze kenmerken.

Het Groninger Museum zal een exkursie naar de tentoonstellingen in België organiseren.

kursusnr. 5
REALISME

Data: ma 23,30 nov,7,14 dec

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl.50,-

Docent: A. Engbers

Wanneer we de term 'Realisme'gebruiken, lijkt het vanzelfsprekend dat iedereen weet, waar we het over hebben. Helaas is het tegendeel maar al te vaak waar. Hoe komt dat? Reden voor die verwarring is het grote aantal uiteenlopende betekenissen dat aan het woord gegeven wordt. Het lijkt dan ook zinvol om aan het begin van deze cursus duidelijkheid te verschaffen door deze wisselende betekenissen eens op een rijtje te zetten. Dat gebeurt niet zonder reden, want vragen als 'Waarom hoort het Realisme thuis in de moderne kunst? Werd er voordien dan niet op realistische wijze geschilderd?' of 'Welke soorten realisme kent de Nederlandse kunstgeschiedenis in de periode vanaf het eind van de 19e eeuw tot nu?' leveren kennis en inzicht op. En die zijn dan weer uitermate bruikbaar voor een nadere beschouwing van werken van Nederlandse moderne schilders, zoals Van Gogh, Charley Toorop, Carel Willink, Armando e.a. Graag nodigen we u uit voor een interessante en leerzame kijk op het Realisme in de 20e eeuw.

Data: di 24 1,8,15 dec

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docent: L. Labouchere

In deze cursus wordt een archeologisch overzicht gegeven van de Griekse wereld vanaf ca. 900 v.Chr. tot 31 v.Chr. De nadruk ligt op Griekenland. Aan de hand van dia's van opgravingen en de daarbij gevonden voorwerpen zullen de volgende verschillende perioden behandeld worden: * de geometrische periode (900-700): graven en heiligdommen (Olympia)

* de archaische periode (700-490): invloed uit het Oosten; opkomst stadsstaten Athene, Korinthe en Sparta

* de klassieke periode (490-323): herstel Athene na de Perzische oorlogen (bouw Parthenon)

* de hellenistische periode (323-31): de tijd na Alexander de Grote; culturele centra nu in Pergamon, Priëne, Rhodos, Alexandrië en Athene.

Per periode komen de bouw-, beeldhouw- en vaasschilderkunst aan de orde. Daarnaast zal op bepaalde thema's, zoals het dagelijks leven van de Grieken, de positie van de vrouw, de religie en de mythologie dieper worden ingegaan.

kursusnr. 7

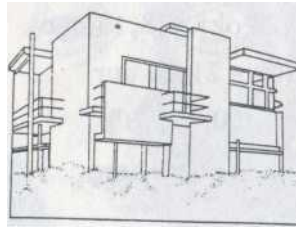
DE STIJL EN DE STAD IN VIER ETAPPES

Data: ma 4,11,18,25 jan

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docent: K. Bosma

Tijdens de eerste bijeenkomst zullen de opvattingen van Mondriaan en Van Doesburg aan de orde komen over de betekenis van beeldende kunst en architectuur voor de toekomstige stad, zoals die volgens De Stijl-theorieën moet worden gekomponerd en verbeeld. Vervolgens komt vooral de architectonische component van De Stijl aan de orde, met als één van de uitzonderlijke realisaties het Schröder-huis van Rietveld. Ook de discussie rond de recente restauratie van dit jonge monument komt ter sprake.

Hierna wordt uiteengezet hoe een deel van de huidige architectengeneratie nieuwe inspiratie zoekt bij de Moderne Beweging uit de jaren 20, o.a. bij De Stijl. Een voorbeeld hiervan is Amerikaanse architect Peter Eisenman.

Tot slot wordt het werk van John Hejduk uit de periode 1960-1985 belicht. Zijn werk beweegt zich op het grensgebied tussen architectuur en beeldende kunst en is niet primair op het realiseren van gebouwen is gericht.

kursusnr. 8

GRONINGEN ROND 1900

Data: di 5,12,19 jan +
    exkursie za 23 jan
    (10.00 - 12.00 uur)

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docenten: P.Kooij, L.Boiten,
    B.Mebius, H.Kammenga,
    P.Fokkema

De cursus haakt in op de tentoonstelling 'Groningen rond 1900' in het Groninger Museum. Aanleiding tot deze expositie is het proefschrift van Pim Kooij, waarin de sociale en economische situatie in Groningen in de periode eind 19e begin 20e eeuw belicht wordt. In de tentoonstelling komen ook nog andere aspecten aan bod. Zo wordt getoond hoe de Groningers uit de hogere en de middenstand en uit de arbeidersklasse woonden (vergeleken wordt bv. de bewoning aan de Singels en aan het Zuider- park met die rond de Oosterpoort), wat voor werk zij deden (o.a. in de opkomende industrie), en van welke ontspanning zij konden genieten (theater in de Nieuwe Schouwburg, muziek in de Harmonie, de jaarlijkse mei-kermis). Allereerst vertelt Pim Kooij over de uitkomst van zijn onderzoek en daarna behandelen leden van de groep die de tentoonstelling heeft voorbereid de andere aspecten. De cursus wordt afgesloten met een bezoek aan de expositie.

i.s.m. het Groninger Museum 13.

kursusnr. 9

EGYPTE

Data: di 26 jan,2,9 febr

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

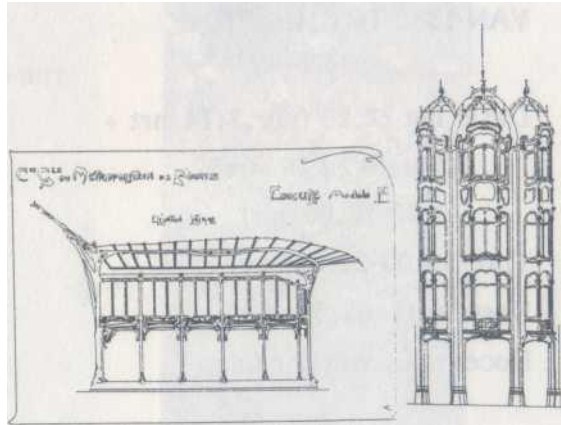
Kosten: fl. 37,50

Docent: J. Schone veld

Een eerste beschouwing van Oud-Egyptische kunst geeft een beeld van onvergankelijkheid en eeuwigheidsduur. Niets is minder waar. Ook de Egyptische kunst kent ontwikkelingen, bloeiperiodes, stijlverschillen. In deze cursus zullen verschillende aspecten hiervan besproken worden. De eerste bijeenkomst wordt gewijd aan de prehistorische en vroeg-dynastieke eeuwen rond het derde millennium v.Chr. In deze tijd krijgt de Egyptische kunst vorm. De pyramidebouw, de kunst van de god-koningen van het Oude Rijk, wordt dan eveneens behandeld. Vervolgens komt de Amarna-periode aan bod, samen met de kunst van het Nieuwe Rijk. Centraal staat de vondst van het graf van Toet-anch-Amon. Overigens is dit niet het enige koningsgraf dat in Egypte ongeschonden door de archeologen werd ontdekt. Fransen groeven rond de Tweede Wereldoorlog een nekropool van farao's op te Tanis in de Delta. Hieraan wordt tot slot aandacht besteed, evenals aan de kunst van de Ptolemaeën, de laatste fase van de Egyptische kunst.

Data: ma 1,8 febr +
    ekursie za 13 febr
    (10.00 - 12.00 uur)
Tijd: 19.00 - 21.00 uur
Kosten: fl. 37,50
Docent: H. Hekkema

De Art Nouveau of Jugendstil -aanvankelijk ontwikkeld in de toegepaste kunsten deed ze rond de eeuwwisseling haar intrede in de architectuur- werd niet door iedereen even enthousiast ontvangen. Lange tijd werd ze gezien als een louter versierende stijl. Toch waren ook de in de Art Nouveau ontwikkelde experimenten op ruimtelijk en constructief gebied van wezenlijk belang voor de 20e-eeuwse architectuur. In de cursus komen verschillende varianten van de stijl aan de orde: de sierlijke Belgische en Franse Art Nouveau, het Spaanse Modernisme (met Antonio Gaudi als grote inspirator) en de strakke Oostenrijkse versie van de Wiener Sezession. Het accent ligt evenwel op de Nederlandse Art Nouveau- architectuur, in het bijzonder de stad-Groningse. Er zal daarbij een verband worden gelegd tussen architectuurhistorische en sociaal-economische ontwikkelingen.

De cursus wordt besloten met een wandeling door de stad Groningen, waarbij ook enkele nog in vrijwel originele staat verkerende Art Nouveau-interieurs bekeken worden.

kursusnr. 11

NEDERLANDSE BEELDHOUKUNST
VAN 1880 TOT HEDEN

Data: ma 22,29 febr,7,14 mrt +

    ekursie za 19 mrt

    (10.00-12.00 uur)

Tijd: 19.00-21.00 uur

Kosten: fl. 62,50

Docent: L. van der Laan

In deze cursus wordt de ontwikkeling van de Nederlandse beeldhouwkunst vanaf 1880 tot nu geschetst en komen de belangrijkste representanten per periode uitgebreid aan de orde. J. Mendes da Costa en L. Zijl hebben rond 1885 de vernieuwing ingeluid door te breken met de 19de eeuwse academische traditie. Die vernieuwing manifesteerde zich zowel in het voor tentoonstellingen bedoelde autonome werk als in de monumentale kunst langs de openbare weg. Tot ongeveer 1950 droeg het autonome werk overwegend eenzelfde, figuratief karakter als het opdrachtwerk. Daarna ontstond er een scherpe scheiding tussen 'museumkunst' en 'buitenkunst'; jongeren oriënteerden zich veel sterker dan voorheen op internationale ontwikkelingen waardoor de abstractie terrein won naast de figuratie. Ook de introductie van nieuwe materialen en technieken leidde tot enorme verruiming van mogelijkheden. Ter afsluiting wordt er een wandeling gemaakt langs een aantal beelden in de stad Groningen.

kursusnr. 12

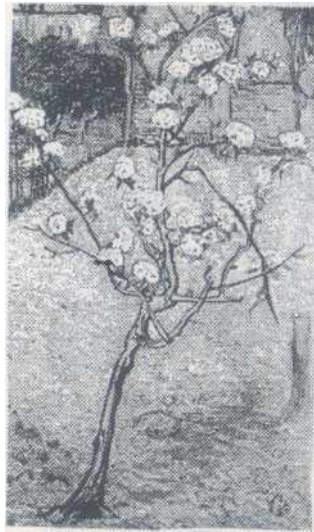
IMPRESSIONISME

Data: di 23 febr, 1,8,15 mrt

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,-

Docent: M. Pool

De naam voor deze stroming in de beeldende kunst is ontstaan n.a.v. het schilderij van Monet uit 1872, dat de titel 'Impressie: zonsopgang' droeg. Het onderwerp van dit schilderij is lucht en water, de meest ongreepbare dingen die men zich voor kan stellen en die een 'kompositie' in de academische zin van het woord uitsluiten.

De impressionistische schilderkunst kan gezien worden als een radicale doorbraak aan het eind van een lange ontwikkeling. Het is een afsluiting van een lange westerse artistieke traditie van een zo objectief en wetenschappelijk verantwoord weergeven van de zichtbare werkelijkheid. Het Impressionisme is ook het begin van een heel nieuwe ontwikkeling in de schilderkunst. De impressionisten schilderden een impressie van hun eigen innerlijke beeld, van wat zij zagen. Zo verwijst het Impressionisme ook naar een helemaal autonome abstracte kunst, waarin de schilder zijn eigen gevoelswereld weergeeft.

kursusnr. 13

CASPER STRUIWIG,
GRONINGS BEELDSNIJDER

Data: ma 21,28 maart

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 25,-

Docenten: W. Friso, M. Knol

In vele Groninger kerken is houtsnijwerk te zien van de Groninger beeldsnijder Casper Struiwig (1698-1747). Struiwigs werk is te plaatsen binnen de Barok en heeft duidelijk een eigen stijl. Zijn beeldhouwwerk is vrij strak van opbouw en doet niet overdadig aan. Tijdens de eerste bijeenkomst wordt het werk van Struiwig geplaast in zijn tijd, waarbij ook ingegaan wordt op zijn opdrachtgevers, de bergbewoners van de Ommelanden.

Vervolgens wordt het eigenlijke werk (de kansels en orgels) besproken en wordt Struiwigs relatie met kistenmaker Jan Bitter (1698-1747) toegelicht. Het vroegst gedateerde werk van Struiwig is te vinden aan het orgel in de Martinikerk te Groningen; het stamt uit 1730. Ander werk bevindt zich ondermeer in de hervormde kerken te Zandeweer, Leens, Zuidbroek, in de Bovenkerk te Kampen en in de kerk in Eilsum (Oost-Friesland). In overleg met de kursisten kan er een excursie gemaakt worden langs enige kerken in de provincie (kosten nader te bepalen).

kursusnr. 14

MIDDELEEUWSE KRUISIGINGS- EN OPSTANDINGSAFBEELDINGEN

Data: di 22,29 maart

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 25,-

Docent: R. Veenstra

De voorstellingen van de gebeurtenissen rond Pasen tonen in de loop der eeuwen interessante ontwikkelingen, die vaak nauw samenhangen met theologische vernuiftigheden en veranderingen in het algemeen denkpatroon. Apocrievie en soms zelfs anti-Joodse elementen worden toegevoegd of verdwijnen weer. Bij de kruisiging wordt Jezus in de eerste eeuwen bijna goddelijk en onaantastbaar afgebeeld; vanaf de 8e eeuw komt er een ontwikkeling op gang, die Hem meer als lijdende mens afschildert. Verschillende details zoals zon en maan, kelk, schedel e.d. verdienen een toelichting. Bij de opstanding beeldt men aanvankelijk alleen de vrouwen bij het graf uit. Later kiest de Oosterse traditie voor een episode die plaats vindt vóór de opstanding: de nederdaling ter helle. Maar ook afbeeldingen van de opstanding zelf komen veelvuldig voor; vooral in het Westen. Intrigerende elementen hier zijn de boekrol en de sloten, de grendels en ander ijzerwerk. Naast kruisiging en opstanding komen ook hiermee verwante onderwerpen uit de passietijd aan de orde.

kursusnr. 15

GRAFISCHE VORMGEVING

NA 1917

Data: ma 11,18,25 april

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 37,50

Docent: E. Milikowski

In onze kuituur wordt onze omgeving bepaald door vormgeving. Dit geldt ondermeer voor architectuur en industriële produkten, maar ook voor film, fotografie en voor de (gedrukte) informatie die wij dagelijks onder ogen krijgen. De beschrijving van de historische ontwikkeling van de 'gebonden kunsten' is niet alleen een technisch verhaal. Het laat tevens het verband zien tussen de kunstzinnige en de sociale opvattingen van de kunstenaar. In ons land zien we dat bij de leden van De Stijl. Maar ook het (typo-)grafisch werk van Werkman is hiervan een voorbeeld. Veel kunstenaars die werkzaam waren aan het Bauhaus in Weimar (Duitsland) weken uit naar het buitenland toen hun werk 'entartet' werd verklaard. De Nederlandse versie van het Bauhaus -De Nieuwe Kunstschool- in 1933 door Paul Citroen en Charles Roelofs in Amsterdam gesticht, is ook van grote betekenis geweest voor onze hedendaagse vormgeving.

In deze cursus zal aan de hand van enige voorbeelden de ontwikkeling van de grafische vormgeving de revue passeren.

kursusnr. 16

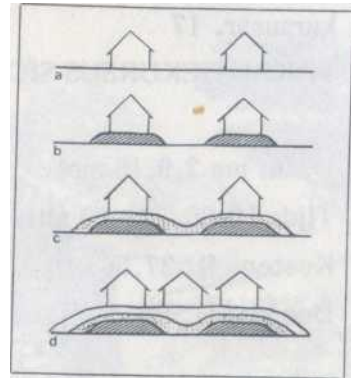
WONEN OP TERPEN

Data: di 12,19,26 apr,3mei

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 50,

Docent: G.J. de Langen

*Opeenvolgende stadia van
bewoning in het terpengebied
resp. nederzetting op bodem-
niveau (a)
individuele huisterpen (b)
begin van terpvorming (c)
terpnederzetting (d)*

De middeleeuwse archeologie van de noordelijke kleistreken van Groningen en Friesland staat in deze cursus centraal. Voor de periode waarin de dijken werden aangelegd, woonde men in dit gebied hoofdzakelijk op terpen. Deze terpen zijn niet alleen duidelijk zichtbare bewijzen voor bewoning, zij conserveerden tevens kostbare gegevens uit vroegere tijden. Voorbeelden van origineel vondstmateriaal worden in de cursus getoond. Er wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis vanaf de vroegste bewoning (ca. 600 v.Chr.) tot de kloostertijd (ca. 1200 na Chr.). Tevens wordt ingegaan op de wijze van opgraven. Ook is er aandacht voor de middeleeuwse bewoning en worden de landschappelijke omstandigheden besproken -al dan niet door de mens beïnvloed- die van grote invloed op de politieke indeling van het gebied en de economische moeilijkheden waren. Het dagelijks leven op een terp komt aan de orde en de ontwikkeling van de handel. In overleg met de cursisten kan een exkursie worden georganiseerd naar het terpengebied (kosten nader te bepalen).

kursusnr. 17

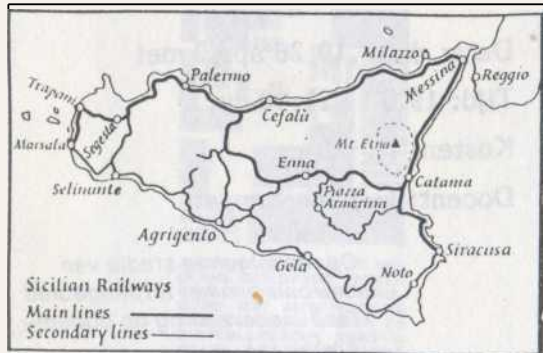
VAKANTIEKURSUS SICILIË

Data: ma 2,9,16 mei

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 37,50

Docent: H. Borg

Middelpunt van de mediterrane wereld, brandpunt van vele kulturen:

Sicilië, een eiland met een kuituur van 30 eeuwen.

In deze cursus wordt aandacht besteed aan een van de meest boeiende eilanden in de Middellandse Zee. Aan de orde komen ondermeer de prehistorische vondsten (tempels, theaters, e.d.), Griekse en Romeinse architectuur en de pracht van Byzantijns Sicilië.

De cursus is bestemd voor mensen die voor het eerst kennis willen maken met de geschiedenis van dit eiland. Wanneer u interesse heeft in cultuurgeschiedenis of als u van plan bent eens een bezoek aan dit eiland te brengen, dan is deze cursus echt iets voor u. Sicilië: 'das Land wo die Zitronen blühen' (Goethe).

kursusnr.18

VAKANTIEKURSUS SARDINIË

Data: di 10,17 mei

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 25,-

Docent: J. Schoenmaker

Sardinië geniet de laatste jaren bij vakantiegangers een groeiende bekendheid. Terecht, want dit eiland heeft de moderne toerist zeer veel te bieden: fantastische kusten, een glasheldere zee en een afwisselend landschap. Sardinië heeft een heel eigen karakter, niet in de laatste plaats vanwege haar rijke geschiedenis. In de prehistorie bloeide de 'Nuraghe-kultuur', die opvallende torens heeft achtergelaten, waarvan er nog meer dan 7000 staan. Het eiland werd in de loop der eeuwen door talloze volkeren bezocht. In de Oudheid ondermeer door de Feniciërs uit Libanon, de Puniërs uit Noord-Afrika en de Romeinen. Van latere tijd stammen de bewijzen van Spaanse invloeden. Om u alvast wegwijs te maken in dit speciale stukje Italië wordt er aan de hand van dia's in twee lessen een reis over het eiland gemaakt. Daarbij wordt aandacht besteed aan het landschap, de steden, de archeologische monumenten en andere bezienswaardigheden. Verder worden er praktische tips gegeven over de mooie plekjes die u kunt bezoeken.

kursusnr. 19

VAKANTIEKURSUS TURKIJE

Data: ma 30 mei, 6 juni

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 25,-

Docent: R. Veenstra

Turkije een heerlijk vakantie-land met een exotische sfeer, zon, ongerepte natuur en een rijke, veelzijdige kuituur. We beperken ons in deze cursus tot de Islamitische periode. Deze begint in Anatolië in 1071 met de veroveringen door de Seldsjoeken. In 1281 neemt de Osmaanse dynastie de macht van hen over. De Osmanen veroveren in 1453 het laatste Byzantijnse bolwerk, Constantinopel, dat wordt omgedoopt tot Istanbul. De kunsthistorische ontwikkeling van het Islamitische Turkije laat een boeiende vermenging zien van Perzische, Byzantijnse en Turks-Islamitische elementen. Moskeeën, madrasa's (hogescholen), mausolea, bazaars, paleizen en karavanserais (in o.a. Konya (het centrum van de 'draai - ende derwisjen'), Bursa en vooral Istanbul) passeren de revue. Ook enkele tot moskee omgedoopte kerken worden behandeld: in Istanbul de Hagia Sophia en de Kari Djami met haar schitterende mozaïeken en fresco's. Verder wordt aandacht besteed aan de schitterende verzameling kostuums, miniaturen, keramiek e.d. in het Topkapi-paleis te Istanbul.

kursusnr.20

VAKANTIEKURSUS KRETA

Data: di 31 mei, 7 juni

Tijd: 19.00 - 21.00 uur

Kosten: fl. 25,-

Docent: A. Borchert

Midden in het Aegeïsche gebied ligt het eiland Kreta, een paradijs voor hedendaagse toeristen. Dit zonovergoten eiland kende echter ook al in de oudheid haar bekoring. Kreta vormde het middelpunt van de eerste grote bronstijd- beschaving, met de rijk versierde paleizen van Knossos, Phaistos en Mallia. Legendarisch is de mythe rond de oude koning Minos, naar wie de beschaving genoemd is.

In twee lessen wordt u langs het oude Kreta gevoerd. Bestudering van land en volk staan centraal bij de bespreking van de archeologische vondsten en monumenten, zoals paleizen, prachtige fresco-schilderingen, aardewerk en bronzen en gouden voorwerpen. De ontdekkingen en de eerste opgravingen van Evans en de ontcijfering van het lineair A en B worden in het verhaal niet vergeten.

Kortom: een cursus uitermate geschikt voor diegenen die meer van Kreta willen gaan zien dan zon, strand en zee.

ENKELE GEGEVENS OVER DE DOCENTEN

drs Lies Boiten - historicus; medewerker Groninger Museum
drs Annelies Borchert - kunsthistoricus en archeoloog
drs Han Borg - historicus; bijvak klassieke archeologie, bezocht in het kader daarvan Sicilië enkele malen

drs Koos Bosma - kunsthistoricus; medewerker architectuur-
geschiedenis, Kunsthistorisch Instituut RUG

drs Anita Engbers - kunsthistoricus

cUsPietsjanke Fokkema - lid van de tentoonstellingswerkgroep 'Groningen
rond 1900'

drs Wija Friso - kunsthistoricus

F.H. van Glansbeek - gepensioneerd zakenman; doet als amateur
onderzoek naar geschiedenis van Groningen-stad

Herma Hekkema - gespecialiseerd in architectuurgeschiedenis cLr\$

Helmi Kammenga - lid van de tentoonstellingswerkgroep
'Groningen rond 1900'

drs Margriet Knol - kunsthistoricus

dr Pim Kooij - sociaal-economisch historicus; wetenschappelijk
medewerker RUG

drs Leo van der Laan - kunsthistoricus; mede-auteur van 'Beelden in de
Stad Groningen'

drs Lili Labouchere - klassiek archeoloog

dnBineke Mebius - lid van de tentoonstellingswerkgroep 'Groningen rond
1900'

drs Efraïim Milikowski - volgde opleiding fotografie en grafische
vormgeving aan de Rietveldakademie (Amsterdam)

drs Gilles de Langen - (pre)historicus; bereid proefschrift voor over
economie van de middeleeuwse terpenkultuur

Rein Paalman - studeert kunstgeschiedenis

Martje Pool - volgde opleiding aan Akademie Minerva; docent
kunstgeschiedenis

drs Gabi Prechtel - kunsthistoricus

drs Henk Puts - kunsthistoricus; auteur van catalogus over
El Lissitzky

drs Jeltina Schoenmaker - klassiek archeoloog; gespecialiseerd in
Italiaanse archeologie

drs Jan Schoneveld - kunsthistoricus, archeoloog en Egyptoloog

drs Ruth Veenstra - kunsthistoricus; gespecialiseerd in Islamitische
kunstgeschiedenis

Wanneer u op de hoogte gehouden wilt worden van de activiteiten van Kunst in zicht kunt u donateur worden van de stichting (zie p.4).

Wilt u nadere informatie krijgen over een of meer cursussen uit het programma dan kunt u dit op onderstaande strook aangeven en deze toezenden aan:

stichting Kunst in zicht, Postbus 1181, 9401 BD Groningen Een informatieblad over de betreffende cursus wordt u daarna ongeveer vier weken voor de aanvang van de cursus toegezonden.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

wil graag nadere informatie ontvangen over de volgende cursus(sen):

Colofon:

Vormgeving omslag: Efraïm Milikowski, Gerard de Vries

Samenstelling inhoud: A. Borchert, D. van Mullem, M. van der Wal

Typewerk: M. van der Wal

De uitgave van dit programmaboekje is mogelijk gemaakt door
Athena's boekhandel, Groningen.

